

UDK: 330.357:330.322.1
339.727.22(4-664)

Stručni rad
Rad je primljen/ Received: 12.10.2021;
Korigovan/Revised:28.10.2021;
Prihvaćen/ Accepted: 26.11.2021.

STOPA EKONOMSKOG RASTA KAO DETERMINANTA PRILIVA STRANIH DIREKTNIH INVESTICIJA U ZEMLJAMA U TRANZICIJI

Krstan Borojević¹

Nezavisni Univerzitet Banja Luka,
Fakultet za bezbjednost i zaštitu,

Olgica Nestorović²

Internacionalni Univerzitet Travnik

Nebojsa Borojević³

Fond zdravstvenog osiguranja RS

Sažetak: Privlačenje stranih direktnih investicija (SDI) je jedna od ključnih pretpostavki tranzicionih modela ekonomskog razvoja i privrednog restrukturiranja primenjenih u skoro svim evropskim zemljama u tranziciji. Imajući u vidu da je jedna od osnovnih determinanti priliva SDI atraktivnost tržišta, postavlja se pitanje u kojoj meri je stopa ekonomskog rasta determinanta priliva SDI. Istraživanjem sprovedenim u ovom radu je obuhvaćeno 16 zemalja u tranziciji u periodu od 2001-2011. godine. Rezultati su pokazali pozitivnu, ali ne i statističku značajnu korelaciju između priliva stranih direktnih investicija i privrednog rasta u pomenutim zemljama.

Ključne reči: strane direktne investicije, privredni rast, bruto domaći proizvod, zemlje u tranziciji

Uvod

Zemlje u tranziciji teže ostvarivanju stabilnog, dugoročnog privrednog rasta koji će se zasnivati na povećanju investicija,

¹ krstan.borojevic@fbzbl.net; <https://orcid.org/0000-0002-9255-1277>

² olgica.n@yahoo.com ; <https://orcid.org/0000-0001-5039-9353>

³ <https://orcid.org/0000-0003-1468-4047>

poboljšanju tehnološke baze i povećanju konkurentnosti njihovih proizvoda na međunarodnom tržištu, u čijem ostvarivanju strane direktne investicije igraju značajnu ulogu. One mogu doprinosti procesu tranzicije direktno, kroz priliv kapitala, i indirektno, kroz transfer tehnologije, kroz stvaranje novih prodajnih kanala za domaća preduzeća i kroz jačanje konkurencije i procesa restrukturiranja u domaćoj privredi. Rast sume akumuliranog i angažovanog kapitala dovodi do privrednog rasta (Cvetanović, Despotović, 2014). Budući da se u ovim zemljama ne može očekivati visok nivo štednje, pribegava se najčešće stranim direktnim investicijama koje bi doprinele privrednom rastu. Zemlje koje su imale više uspeha u privlačenju stranih direktnih investicija su ujedno i zemlje koje su u najvećoj meri poboljšale svoj položaj u međunarodnoj razmeni (Stanišić, 2008).

Postoji mnogo determinanti priliva stranih direktnih investicija, a jedan od osnovnih koji se sreće u literaturi je atraktivnost tržišta zemlje domaćina, pri čemu je jedan od ključnih kvantitativnih pokazatelja, pored nivoa razvijenosti, *stopa ekonomskog rasta*. U uslovima rasta ekonomije, strane kompanije čiji su motivi osvajanje tržišta mogu računati na rastuću prodaju, pa se ulazak na ovakvo tržište može smatrati poželjnim. Postavlja se pitanje da li je priliv stranih direktnih investicija uslovljen, i u kojoj meri, stopom rasta bruto domaćeg proizvoda (BDP). Odgovor na ovo pitanje je cilj istraživanja ovog rada.

Pregled literature

Strane direktne investicije mogu doprineti ekonomskom razvoju zemlje, a njihov doprinos zavisi od mnogih makroekonomskih, institucionalnih i finansijskih determinanti. Postoji dosta studija koje ne pokazuju da priliv stranih direktnih investicija podstiče privredni rast, ali i veliki broj studija koje pokazuju pozitivnu vezu između privrednog rasta i stranih direktnih investicija, kao i one koje pokazuju da strane direktne investicije mogu imati pozitivne efekte na izvoz, uvoz, zaposlenost.

Borensztein, DeGregorio i Lee su zaključili da su SDI u pozitivnoj korelaciji sa privrednim rastom onih zemalja koje već imaju visok nivo ljudskog kapitala. Na taj način nivo ljudskog

kapitala postaje ključna odrednica da li će zemlja imati koristi od tehnološkog transfera, pa ukoliko ljudski kapital utiče na kapacitet domaće ekonomije, moguće je očekivati da efekti budu jači u industrijama koje imaju „veštiju“ radnu snagu.

Olofsdotter je došao do zaključka da porast stranih direktnih investicija pozitivno utiče na privredni rast što je više izraženo u zemljama u kojima su institucije efikasnije u zaštiti prava vlasništva, kao i u zemljama gde je delotvornija birokratija, što će pozitivno uticati na donošenje odluke o investiranju u tu zemlju, te olakšava prihvatanje stranih tehnologija, pa je i administrativna efikasnost, poput političke stabilnosti, takođe važna odrednica za investicije i privredni rast (Bogdan, 2006).

Levine i Carkovic su ustanovili da SDI imaju značajan i pozitivan uticaj na privredni rast kada se za kontrolne varijable uzmu inflacija i veličina države.

Marcel Fratzcher i Matthieu Bussiere (2004) su pokazali da prilivi stranih direktnih investicija imaju pozitivan uticaj na privredni rast ako se oni posmatraju na srednjoročni ili dugoročni period, međutim kratkoročno posmatrano značajniji je uticaj portfolio investicija. Brojni autori, među kojima i Alfaro, Chanda i Sayek su takođe ustanovili da strane direktne investicije nemaju direktan uticaj na privredni rast, ali je taj uticaj značajniji kada se uzmu u obzir varijable finansijskog razvoja. Pozitivan uticaj stranih direktnih investicija na privredni rast, prema ovim autorima, odražava se kroz finansijska tržišta, pa je uspešno funkcionisanje finansijskih tržišta i preduslov da bi strane direktne investicije mogle podsticati rast u takvoj privredi.

Laura Alfaro i Andrew Charlton (2006) su takođe primetili da su strane direktne investicije zavisne od finansijskog razvoja, tako da je moguće očekivati veću povezanost između stranih direktnih investicija i rasta u privrednim granama koje su zavisne od inostranog finansiranja, što su uspeli i dokazati njihovim empirijskim istraživanjima.

Faktori priliva stranih direktnih investicija

Zemlje u tranziciji ili bivše socijalističke zemlje je tokom 1970-ih, a naročito 1980-ih godina zahvatila teška ekonomska

kriza, koju su one mogle prevazići jedino uz pomoć zapadnih zemalja. Došlo je vreme za napuštanje socijalističke i postepenu tranziciju na tržišnu ekonomiju. Jedna od bitnih karika te tranzicije bilo je sprovođenje procesa privatizacije. Ono je u različitim zemljama imalo različiti oblik, počevši od slovenačkog koji je destimulisao priliv stranog kapitala, do mađarskog koji ga je primao „otvorenih ruku“. Deo tog kapitala je podeljen domaćim subjektima, a deo prodat različitim investitorima. U svim ovim zemljama, sa procesom privatizacije bio je povezan i priliv stranih direktnih investicija. Strane direktne investicije su podržavale sve zemlje, izuzev Slovenije, kako bi modernizovale svoj privredni ambijent ili prikupile sredstva za vraćanje spoljnih dugova. Modernizacijom poslovnog ambijenta steći će se uslovi za snažniji privredni rast u budućnosti.

Alan Bevan i Saul Estrin (2000), zaključuju da je priliv stranih direktnih investicija određen rizikom zemlje odnosno trima stepenjevima stabilnosti:

- makroekonomska stabilnost – pod tim se podrazumeva privredni rast, niska inflacija i stabilnost kursa;
- institucionalna stabilnost – pod tim se podrazumevaju politike prema SDI, poreska politika, transparentnost zakonske regulative i skala korupcije,
- politička stabilnost.

Takođe su bitni i sledeći faktori: trošak po jedinici rada, veličina domaćeg tržišta a značajan činilac čine i pregovori sa EU. Ovi autori takođe ističu da je kreditni rejting zemlje pod uticajem razvoja privatnog sektora, industrijskog razvoja, budžetskog deficita, veličine rezervi i stepena korupcije. Moguće članstvo u EU u budućnosti, može biti važan nezavisan faktor za priliv SDI u zemljama u tranziciji, a bitno utiče i na kreditni rejting zemlje. Kada je reč o ključnim faktorima koji utiču na priliv SDI, neophodno je pomenuti veličinu tržišta domaće zemlje, troškove proizvodnih faktora, rizičnost investicija kako u ekonomskom tako i u političkom smislu. Ukoliko su troškovi rada, sirovina i materijala manji nego kod potencijalnog investitora, očekuje se veća profitabilnost SDI u domaćim ekonomijama, pa tako i veći obim SDI.

Lorena Škuflić i Valerija Botrić (2006) su analizirale varijable koje su uticale na priliv SDI u zemljama jugoistočne Evrope. Relacija između rasta BDP-a i SDI-a se pokazala pozitivnom i statistički značajnom. Iako ekonomska teorija sugerise da je priliv SDI u negativnoj korelaciji sa troškovima rada, takva zakonitost u navedenim zemljama nije potvrđena. Odnos između priliva SDI i troškova rada se pokazao statistički značajnim i pozitivnim. Navedeni autori su to pripisali koncentraciji SDI u uslužnom sektoru koji traži veštiju radnu snagu nego proizvodni sektor. Autori su u svom radu potvrdili i činjenicu da postoji pozitivan i statistički značajan uticaj udela uslužnog sektora u dohotku, kao i razvijenost tržišta na priliv SDI.

Brindusa Anghel (2006) je utvrdila da je nivo SDI veći u zemljama koje imaju veće stope rasta BDP-a i koje su više otvorene kao i one koje imaju efikasniju borbu protiv korupcije.

Uticaj institucionalnih varijabli na priliv stranih direktnih j često ispitivan u literaturi. U radu Bulent Dogru-a (2012), analiziraju se 54 srednje-razvijene zemlje iz različitih regiona širom sveta u periodu 1995 – 2011. Nalazi ukazuju na to da kvalitet institucija ima generalno pozitivan i značajan uticaj na priliv SDI. Na osnovu ekonometrijske analize se dolazi do zaključka da nezavisnost sudstva, nepristrasno sudstvo, zaštita vlasničkih prava, kvalitet birokratije, administrativni zahtevi i međunarodni rizik zemlje koji obuhvata vojno mešanje u oblasti vladavine prava i integritet pravnog sistema, pozitivno doprinose prilivu stranih direktnih investicija. Studije koje su se bavile ulogom institucija u privlačenju SDI pokazuju da efikasno izvršenje građanskih i imovinskih prava, ekonomske slobode i regulatorni sistem može stimulisati i domaće i strane investitore. S druge strane, manje kvalifikovane institucije znače rizično okruženje za investitore.

Iako ovi rezultati analize korespondiraju sa drugim studijama, Kayam (2006), ističe takođe da među institucionalnim varijablama, kvalitet birokratije, rizik investiranja i stabilnost vlade nemaju značajniji uticaj na prilive SDI.

Iz napred navedenog proizilazi da iako su institucionalne varijable značajne i imaju očekivane predznake, njihov uticaj na priliv SDI je slabiji nego uticaj makroekonomskih varijabli.

Makroekonomski efekti stranih direktnih investicija

Strane direktne investicije imaju uticaj na makroekonomske varijable koji ne mora uvek biti pozitivan. Postoje autori koji upravo potvrđuju ovu tezu. Jedan od njih je Jože Mencinger (2003), koji je došao do zaključka da je korelacija između SDI-a i privrednog rasta negativna. On svoje zaključke objašnjava činjenicom da je u posmatranim zemljama u tranziciji dominantan oblik stranih direktnih investicija bila akvizicija, ali je vršena i brza privatizacija jer su vlade očekivale da će multinacionalne kompanije povećati zaposlenost, izvoz i poreske prihode. Međutim, istraživanja pokazuju na nejasnu korelaciju između zaposlenosti i SDI-a. Naime, Mencinger ističe da se akvizicije ne mogu smatrati ulaganjem u realnu imovinu jer prihod od prodaje može biti iskorišćen u potrošnju ili investicije, pa se na taj način SDI ne mogu odraziti na privredni rast. On je takođe postavio i pitanje efekta, direktnog ili indirektnog, koje SDI imaju na zemlju domaćine, poput sledećih:

- transfer tehnologije i know-how-a,
- razvoj preduzeća i njihovo restrukturiranje,
- doprinos međunarodnoj trgovinskoj integraciji,
- poboljšanje konkurencije u poslovnom sektoru,
- podsticanje stvaranja ljudskog kapitala.

Ni jedan od ovih faktora se nije dogodio, što on pripisuje maloj veličini ekonomija, kao i koncentraciji SDI u tercijarnom sektoru, naročito trgovini i finansijama. On je takođe ukazao na negativnu korelaciju između SDI i salda platnog bilansa, koji može voditi povećanju spoljnog duga. Lovrinčević, Mikulić i Marić (2004) su istražili povezanost između efikasnosti investicija i SDI za 11 zemalja u tranziciji u periodu od 1994. do 2002. i istakli njihove makroekonomske implikacije za te zemlje.

Rezultati do kojih su došli ovi autori su sledeći:

- visoke stope privrednog rasta u posmatranim zemljama u posmatranom periodu su rezultat efikasnijih investicija a ne većeg obima investicija u BDP-u,

- efikasnost investicija nije u direktnoj korelaciji sa visinom udela ukupnog priliva SDI u BDP-u,
- postoji direktna pozitivna korelacija između efikasnosti investicija i priliva SDI u tercijarni sektor – što je veći priliv SDI u tercijarni sektor, to je ICOR manji, odnosno investicije su efikasnije,
 - što su investicije efikasnije, veći je spoljni dug,
 - u pojedinim državama spoljni dug kreiraju privatni rezidenti, a u slučaju pojedinih država stvara ga sektor države što će u budućnosti imati niz makroekonomskih nepovoljnih implikacija

Metodologija

Imajući u vidu navedeni predmet i cilj istraživanja, osnovnu istraživačku hipotezu ovog rada možemo definisati na sledeći način:

Hipoteza: Priliv stranih direktnih investicija zavisi od stope rasta BDP-a.

Ekonometrijsko testiranje postavljene hipoteze će biti izvršeno pomoću višestruke panel regresije, sa regresionom jednačinom:

$$FDI_{ij} = \alpha + \beta \cdot GROWTH_{ij} + \gamma \cdot X_{ij} + \varepsilon_{ij}$$

gde su sa ε_{ij} data slučajna odstupanja dok X_{ij} predstavlja vektor kontrolnih varijabli.

Parametri β i γ su regresioni koeficijenti a α je odsečak regresije (intercept). Zavisna varijabla je FDI, tj. Strane direktne investicije Kontrolne varijable koje će se koristiti u radu su: BDP po glavi stanovnika, inflacija (potrošačke cene), domaći krediti obezbeđeni od strane bankarskog sektora, izvoz roba i usluga, uvoz roba i usluga, bruto štednja (% od BDP-a), radna snaga (Labor force) i indeks percepcije korupcije (CPI). Varijabla GDP GROWTH je definisana kao razlika logaritama vrednosti GDP-a iz perioda t i perioda $t-1$. Varijable uvoz i izvoz roba i usluga su definisane kao udeo ili procenat od BDP-a, a koji zapravo predstavljaju indikator

otvorenosti ekonomije a zajedno čine udeo spoljne trgovine u BDP-u. Varijabla bruto štednja meri udeo bruto domaće štednje u BDP-u. Kao mera korupcije koristi se indeks percepcije korupcije (CPI), koji izračunava Transparency International. Sve pomenute varijable su preuzete iz World Development Indicators-a (WDI) (2013) koje objavljuje Svetska banka.

Empirijski model koji će biti predstavljen u ovom radu, analiziraće pomenute varijable u periodu od 2001. do 2011. godine, za sledećih 16 zemalja: Albanija, Azerbejdžan, Belorusija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Republika Češka, Mađarska, Makedonija, Poljska, Rumunija, Ruska Federacija, Srbija, Slovenija, Tadžikistan i Ukrajina.

Rezultati istraživanja

Rezultati opisane panel regresije (Tabela 1) ukazuju da odabrane nezavisne varijable ne utiču statistički značajno na strane direktne investicije, izuzev inflacije i uvoza roba i usluga. Veća stopa inflacije, što bi se moglo tumačiti kao pokazatelj makroekonomske nestabilnosti, je povezana sa manjim prilivom SDI. Dobijena veza između stope inflacije i priliva SDI potvrđuje da stabilnost potrošačkih cena predstavlja važan pokazatelj makroekonomske stabilnosti koja je izuzetno značajna za strane investitore i za stvaranje same klime za njihov dolazak. Pozitivna veza između obim uvoza i priliva SDI se može tumačiti i kao rezultat reverzibilnog uticaja, tj. činjenice da veći broj stranih investicija dovodi i do porasta uvoza, jer strane kompanije često iz inostranstva nabavljaju sirovine, reptomaterijale ili komponente.

Sa aspekta predmeta i cilja ovog rada, zanimljivo je da stopa ekonomskog rasta takođe nema statistički značajan uticaj na priliv SDI. Ovakav zaključak se može objasniti činjenicom da je većina SDI u tranzicionim zemljama izvozno orijentisana, tj. da svoju proizvodnju plasira na stranim tržištima. Time su strane kompanije nezainteresovane u većoj meri za tržišni potencijal zemlje domaćina, pa ni stopa razvijenosti, ni stopa rasta ekonomije ne predstavljaju značajniju determinantu priliva SDI. Ovo dalje sugerise da su SDI u tranzicionim zemljama prevashodno vođene motivima kao što su pristup jeftinim faktorima proizvodnje, praćenjem konkurencije i sl.

Tabela 1. Regresiona analiza : Zavisna promenljiva : Strane direktne investicije, neto priliv (% BDP-a), Procene fiksnih efekata 9 nezavisno promenljivih, broj opservacija 176, nivo signifikantnosti je 5 %.

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P-value</i>	<i>Multiple R</i>	0,3928
Regression	9	1095,9349	121,7705	3,3641	0,0008	<i>R Square</i>	0,1543
Residual	166,0000	6008,7292	36,1972			<i>Adjusted R Square</i>	0,1084
Total	175,0000	7104,6641				<i>Standard Error</i>	6,0164
Dependent Variable: Foreign direct investment, net inflows (% of GDP).							
		Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%
Intercept		-6,9569	9,8208	-0,7080	0,4800	-26,3467	12,4330
GDP growth (annual %)		0,0784	0,0758	1,0340	0,3030	-0,0713	0,2280
GDP per capita (current US\$)		-0,0002	0,0002	-1,2040	0,2300	-0,0005	0,0001
Inflation, consumer prices (annual %)		-0,0964	0,0402	-2,3980	0,0180	-0,1757	-0,0170
Domestic credit provided by banking sector (%)		0,0038	0,0317	0,1210	0,9040	-0,0588	0,0665
Exports of goods and services (% of GDP)		0,0121	0,0310	0,3890	0,6980	-0,0492	0,0733
Gross savings (% of GDP)		0,0766	0,0409	1,8740	0,0630	-0,0041	0,1574
Imports of goods and services (% of GDP)		0,1371	0,0391	3,5050	0,0010	0,0599	0,2143
LOG(Labor force, total)		1,0195	1,2241	0,8330	0,4060	-1,3973	3,4363
CPI		-0,5563	0,6816	-0,8160	0,4160	-1,9019	0,7894

Ova analiza je obuhvatila svih 9 nezavisno promenljivih varijabli, pri čemu samo inflacija i uvoz roba i usluga statistički značajno utiču na strane direktne investicije, dok ostale nezavisne varijable ne utiču statistički značajno.

Ukoliko iz modela izbacimo nezavisne varijable koje su se pokazale kao najmanje statistički značajne, možemo formulisati novi model koji obuhvata četiri nezavisne varijable: BDP po stanovniku, inflaciju, štednju i uvoz.

Rezultati ovog modela su prikazani u Tabeli 2.

Tabela 2. Regresiona analiza : Zavisna promenljiva : Strane direktne investicije, neto priliv (% BDP-a), Procene fiksnih efekata 4 nezavisno promenljivih, broj opservacija 176, nivo signifikantnosti je 5%

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P-value</i>	<i>Multiple R</i>	0,3721
Regression	4	983,4808	245,8702	6,8686	0,0000	<i>R Square</i>	0,1384
Residual	171,0000	6121,1834	35,7964			<i>Adjusted R Square</i>	0,1183
Total	175,0000	7104,6641				<i>Standard Error</i>	5,9830
Dependent Variable: Foreign direct investment, net inflows (% of GDP).							
	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%	
Intercept	0,7303	1,7483	0,4180	0,6770	-2,7207	4,1814	
GDP per capita (current US\$)	-0,0003	0,0001	-3,7740	0,0000	-0,0005	-0,0001	
Inflation, consumer prices (annual %)	-0,1103	0,0324	-3,4090	0,0010	-0,1742	-0,0464	
Gross savings (% of GDP)	0,0958	0,0305	3,1380	0,0020	0,0355	0,1561	
Imports of goods and services (% of GD	0,1160	0,0289	4,0110	0,0000	0,0589	0,1730	

U ovom modelu sve četiri posmatrane nezavisne varijable, tj. BDP po glavi stanovnika, inflacija, bruto štednja i uvoz roba i usluga, su statistički značajne determinante priliva SDI. Najveći uticaj (najveće vrednosti regresionih koeficijenata) od posmatranih imaju uvoz, štednja i inflacija, dok promene BDP per capita ne dovode do značajnijih promena u prilivu SDI (koeficijent od svega 0,0003). Smanjenje inflacije, kao pokazatelj uspostavljanja monetarne stabilnosti doprinosi predvidljivijem poslovnom i investicionom ambijentu i pozitivno utiče na priliv SDI. Takođe, zemlje koje imaju rastući nivo domaće štednje ostvaruju i veći priliv SDI. Otvorenost privrede, koju u ovom modelu reprezentuje pokazatelj uvoza robe i usluga, takođe doprinosi prilivu SDI.

Zaključak

Predmet ovog rada je bio ispitivanje zavisnosti priliva stranih direktnih investicija od stope rasta BDP, kao jednog od pokazatelja atraktivnosti tržišta. Analiza je vršena na primeru 16 evropskih tranzicionih ekonomija u periodu od 2001-2011. godine. Sprovedeno istraživanje nije potvrdilo osnovnu hipotezu da priliv stranih direktnih investicija zavisi od stope rasta BDP-a. Rezultati do kojih se došlo na bazi ove regresione analize su pokazali pozitivnu, ali ne i statističku značajnu korelaciju između stranih direktnih investicija i

privrednog rasta u zemljama u tranziciji. Pozitivan uticaj na priliv SDI dokazan je u slučaju varijabli kojima se merila monetarna stabilnost i otvorenost zemlje.

Zemlje u tranziciji treba da podstiču priliv stranih direktnih investicija, zato što je to u pozitivnoj korelaciji sa njihovim privrednim rastom, ali pri tome treba voditi računa o nekoliko stvari, u prvom redu o strukturi stranih direktnih investicija: da li odlaze u tercijarni sektor ili sektor proizvodnje ili energetike. Istraživanja su pokazala da veći udeo SDI u sekundarni sektor, povećava uticaj SDI na privredni rast, a moguće je pratiti i njihov učinak na produktivnost na nivou preduzeća.

Literatura

1. Alfaro, L., (2013). Foreign Direct Investment and Growth: Does the Sector Matter?
<http://gwww.grips.ac.jp/teacher/oono/hp/docu01/paper14.pdf>
2. Alfaro, L., Charlton, A., (2006), Growth and the Quality of Foreign Direct Investment: Is All FDI Equal“, Working Paper <http://dor.hbs.edu/fit/fi>
3. Antevski, M., (2009). Razvojni potencijal stranih direktnih investicija: komparativna međunarodna iskustva, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd
4. Bogdan, Ž., (2006). Utjecaj FDI-ja na gospodarski rast europskih zemalja u tranzicijskih zemalja. Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, Zagreb
5. Bevan, A., Estrin, S., (2000) The Determinants of Foreign Direct Investment in Transition Economies, Working Paper 342. Wiliam Davidson Institute
6. Bulent, D., (2012). The effect of institutional variables on fdi inflows: Evidence form upper – middle income countries, <http://econpapers.repec.org/paper/pramprapa/37531.htm>
7. Cvetanovic, S., Despotovic, D., Cvetanovic, D., (2012). *Domestic savings and foreign direct investmment in the new model of economic growth of the Western Balcan countries, Development Potentials of Foreign Direct Investment: international experiences*, Institut of International politics and economics, Belgrade, str. 255 – 266

8. Cvetanović, S., Novaković, I., (2013). Inovacije i razvojna konvergencija zemalja u modelu rasta Roberta Soula, *Ekonomika* br.4, Niš
9. Cvetanović, S., Despotović, D., (2014). Izvori finansiranja razvoja zemalja Zapadnog Balkana u periodu 2001-2012. godine, *Ekonomika* br. 3, Niš
10. Fratzcher, M., Matthieu B., (2004): Financial Openness and Growth: Short-run Gain, Long-run pain? ECB, Working Paper series: No 348, <http://www.ecb.int>
10. Lovrinčević, Ž., Mikulić, D., Marić, Z., (2005). Priljev inozemnog kapitala – utjecaj na nacionalnu štednju, domaće investicije i bilancu plaćanja tranzicijskih zemalja srednje i istočne Evrope, *Ekonomski pregled* 56
11. Mencinger, J., (2003). Does Foreign Investment Always Enhance Economic Growth? *International Review for Social Sciences*: 6(4): 491-508
12. Nestorovic, O., „ Da li strane direktne investicije doprinose privrednom rastu zemalja u tranziciji? *Ekonomске teme* (2015) 53 (2): 273-282, <http://www.eknfak.ni.ac.rs/src/Ekonomске-teme.ph>
13. Stanišić, N., (2008). Priliv stranih direktnih investicija kao osnovni faktor unapređenja spoljnotrgovinskih performansi evropskih zemalja u tranziciji, Naučni skup sa međunarodnim učešćem, Inostrani kapital kao faktor razvoja zemalja u tranziciji, Kragujevac
14. Stefanović, M., (2008). Uticaj stranih direktnih investicija na razvoj nacionalne ekonomije, *Rkonomske teme* br. 2, Niš
15. UNCTAD (2012). *Global Investment Trends Monitor*, No.9, Geneva
- 16.. World Bank (2000-2011.) *World Development Indicators*

THE ECONOMIC GROWTH RATE AS A DETERMINANT OF FDI INFLOW IN TRANSITION

Abstract: Attracting foreign direct investment is one of the key assumptions of transitional model of economic development and economic restructuring applied in almost all European countries in transition. Bearing in mind that one of the main determinants of FDI attractiveness of the market, the question is to what extent the rate of economic growth determinant of FDI

inflows. The research conducted in this study included 16 countries in transition in the period 2001-2011 . years . Results showed a positive but not statistically significant correlation between foreign direct investment and economic growth in these countries.

Keywords : foreign direct investment , economic growth , gross domestic product , countries in transition

Kako citirati ovaj članak/how to cite this article:

Borojević, K., Nestorović, O., Borojević, N. (2021) Stopa ekonomskog rasta kao determinanta priliva stranih direktnih investicija u zemljama u tranziciji. *Horizonti menadžmenta*, I (1), 153-165